

обхідно досліджувати взаємозв'язок витрат, обсягу виробництва і реалізації продукції. Отже, в умовах розвитку переробки сільськогосподарської сировини безпосередньо в аграрних підприємствах не можна вирішити проблеми забезпечення регіону молочною продукцією в необхідній кількості, асортименті та відповідній якості. Тому виникає необхідність створення інтегрованих акціонерних переробних підприємств з участю сільськогосподарських товаровиробників всіх організаційних форм, а також розвивати кооперацію з метою якісної переробки та реалізації аграрної продукції

Стабілізація молокопродуктового підкомплексу регіону та підвищення його ефективності в сучасних умовах не можуть бути досягнуті лише за рахунок оптимізації внутрішньогалузевих процесів. Вирішення цієї проблеми повинно охоплювати всі основні складові ринкового механізму: пропозицію, попит і ціну на продукцію молока та продукти його переробки із врахуванням інтересів виробників, споживачів і держави.

Література:

1. Березін О.В. Продовольчий ринок України. Теоретико-методичні засади формування і розвитку: монографія / О.В. Березін.-К.: ЦУЛ, 2008.- 84 с.
2. Дем'яненко М.Я. Фінансові чинники формування доходів у сільському господарстві / М.Я.Дем'яненко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 18-20.
3. Манзій І.Б. Про показники продовольчої безпеки країни / І.Б.Манзій // Економіка АПК. – 2009. - № 2. – С.52-55.
4. Моргун О.В. Напрями розвитку молочної галузі та молокопереробної промисловості / О.В.Моргун // Економіка АПК. – 2009. - № 7. – С.62-63.
5. Рудич А.І. Узагальнена оцінка факторів формування конкурентоспроможності переробних підприємств / А.І. Рудич // Харків: Вісник ХНТУСГ. Економічні науки. – Вип.83. – 2009. – С. 252 – 257.

УДК: 338.43(477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТОВАРНОГО БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Руснак А.В., к.е.н., доцент, Часник Ю.О., асистент,
Херсонський державний аграрний університет*

У статті визначено та обґрунтовано основні напрями державного регулювання розвитку товарного біржового ринку країни. Зокрема проаналізовано нормативне забезпечення розвитку та діяльності товарних бірж.

In the article it is definite and directions of the state adjusting of commodity exchange market development of country are grounded. In particular, the normative providing of development and activity of commodity exchanges is analysed.

Постановка проблеми. Світовий досвід, зокрема держав з ринковою економікою, свідчить, що оптимальним є мінімальне державне втручання в діяльність товарних бірж, що обмежується забезпеченням біржової торгівлі

законодавчою базою. Це дає змогу відпрацювати і встановити єдині правила для всіх суб'єктів господарювання, які беруть участь в економічних відносинах. Державний контроль біржової діяльності має базуватись на дотриманні принципів суспільної корисності, гласності та відкритості біржових торгів, довіри, саморегулювання, гарантії прав учасників біржової торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки розроблено та прийнято значну кількість законодавчих актів та нормативних документів щодо регулювання ринку сільськогосподарської продукції, розвитку біржової торгівлі. Зокрема це Закони, Укази Президента України, постанови та розпоряджень Кабінету Міністрів України, відомчі накази та розпорядження, постанови Ради національної безпеки та оборони, а також типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Проте не вирішуються важливі принципи та проблемні питання розвитку товарного біржового ринку України.

Постановка завдання. Метою нашої статті є проведення досліджень та аналіз стану державного регулювання розвитку товарного біржового ринку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання товарним біржовим ринком та його окремими сегментами здійснюється відповідними міністерствами та відомствами. Ці установи мають порядок акредитації товарних бірж або час від часу проводять конкурси між товарними біржами з обслуговування окремих сегментів ринку.

Так, прийнята Постанова КМУ від 05.08.1997 р. № 648 «Про концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції» [1]. Дана концепція містить декілька прогресивних положень, зокрема визначена така функція бірж, як запровадження торгівлі ф'ючерсними угодами та опціонами на сільськогосподарську продукцію. Прийняття Постанови КМУ від 19.04.1999 р. №632 «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів» [2] мало на меті удосконалення механізму укладення господарських угод. Основна перевага даного нормативного документа полягає у визначенні форварду як «стандартного документа», що замінюється на «двосторонню угоду за стандартною формою», що стає головною відмінністю цього контракту від ф'ючерсного. Постановою КМУ від 19.10.1999 р. № 1928 [3] на Міністерство аграрної політики покладено функції щодо затвердження правил випуску та обігу товарних деривативів у сфері біржового ринку, що стосуються товарних базових активів. Наказом від 28.09.2005 р. № 516 [3] Міністерства аграрної політики затверджено Правила випуску та обігу товарних деривативів (торгівлі товарними деривативами) на товарній біржі «Українська ф'ючерсна біржа» та на товарній біржі «Київська агропромислова біржа». Відповідно до статті 1 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» [4], правила випуску та обігу товарних деривативів устанавлюються органом, на який покладаються функції регулювання товарного біржового ринку. Відповідно до згаданих нормативних документів, Міністерство аграрної політики стало єдиним органом, який регу-

лює біржовий товарний ринок, незважаючи на те, що на ньому передбачена реалізація не тільки сільськогосподарської продукції.

На наш погляд, державним органом з регулювання біржового товарного ринку повинна бути Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, адже товарні деривативи є похідними цінними паперами. Так, згідно із статтею 7 Закону України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» [5], основними завданнями Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку є: формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів; координація діяльності державних органів із питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та їх похідних.

Значним етапом є прийняття Закону України «Про товарну біржу» від 15.05.2003 р. № 30 [6] та Указу Президента України від 24.11.2005 р. № 1648 «Про затвердження Концепції становлення та розвитку фінансового ринку України на 2006-2010 роки» [7]. Закон України «Про товарну біржу» визначає основні поняття і терміни, що використовуються в біржовій діяльності, та виступає основним методичним та методологічним регуляторами біржових відносин в Україні.

Досить вагомим та позитивним на шляху до євроінтеграції України з точки зору економічного вдосконалення біржового механізму було прийняття Указу Президента України «Про затвердження Концепції становлення та розвитку фінансового ринку України на 2006-2010 роки» [7]. Саме економічного, оскільки нормативно-законодавча база ще не узгоджена з даною концепцією. Проте впровадження даної концепції залишилось поза увагою. Інтеграційне спрямування даної концепції прослідковується, в основному, в тому, що правові норми європейського законодавства, що визначають стандарти функціонування регульованих ринків, мають бути належно вивчені та імплементовані у законодавство України. Тому необхідним є сприяння держави на централізованих засадах виникненню і функціонуванню регульованих ринків похідних фінансових інструментів (деривативів) як біржових ринків товарно-сировинних ресурсів.

Верховною Радою України в 2007 р. зареєстрований проект закону про товарну біржу, внесений Кабінетом Міністрів. Основним завданням законопроекту є удосконалення сфери діяльності товарної біржі, деталізація механізму державного регулювання біржового товарного ринку, визначення єдиних правил біржового арбітражу з метою розгляду суперечок через постійно діючі третейські суди, розробка правил біржової торгівлі щодо регулювання професійної діяльності учасників біржового товарного ринку, забезпечення гарантій виконання контрактів, упровадження в практику нових технологій, які сприятимуть обмеженню фінансових ризиків на ринку товарів. Зокрема проект визначає порядок створення і діяльності товарних бірж, правових принципів їх організації, державного нагляду і регулювання, гарантій виконання трансакцій на ринку товару, зменшення фінансових ризиків для виро-

бників базових активів. Вищезгаданий законопроект, на думку його розробників, у разі ухвалення створить правові принципи для державного регулювання сфери діяльності товарних бірж, формування і вдосконалення ринку товарів, забезпечить умови для наявності реальних ринкових біржових цін як індикаторів для всіх видів торгівлі, запровадження нових біржових механізмів для управління фінансовими ризиками.

Становлення ефективного правового біржового ринку є актуальним та важливим завданням для вітчизняної економіки. Зокрема це вирішується на законодавчому рівні. Необхідно удосконалити нормативно-правову базу шляхом розробки і прийняття низки законопроектів і внесення змін до вже існуючих документів. До цих законопроектів відносяться Закони України «Про товарну біржу», «Про товарні деривативи», «Про зміни і доповнення до Закону України «Про цінні папери та фондову біржу», «Про зміни і доповнення до Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про зміни і доповнення до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про зміни і доповнення до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про зміни і доповнення до Закону України «Про податок на додану вартість» та інші, які будуть необхідні для регламентації діяльності товарних бірж на аграрному ринку. Також слід розробити нові нормативні та вдосконалити чинні законодавчі акти, які врегульовують діяльність товарної біржі з укладання форвардних, ф'ючерсних угод та опціонів, розрахунково-клірингових установ, системи гарантій, в умовах обслуговування угод спотового аграрного ринку, створення умов для функціонування біржової інфраструктури (біржові склади, інформаційні та електронні торгівельні системи тощо).

Висновки. Першочерговим завданням є створення державного органу з питань товарного біржового ринку. Даний регулятивний державний орган має вирішувати питання координації товарного біржового ринку та сприяти організації загальнонаціонального та регіонального фінансового обігу як ключового механізму визначення цін на стратегічні товари. Проте таке важливе питання неможливо вирішити зусиллями окремих суб'єктів ринку, воно має розв'язуватися комплексно, на загальнодержавному рівні, оскільки Україна вже отримала статус ринкової економіки.

Здійснювана інституціалізація, як основна ланка єдиної державної політики адаптації вітчизняного законодавства до норм європейського фінансового права, сприятиме піднесенню позитивного інвестиційного іміджу України. Отже, враховуючи історичний досвід та незважаючи на всі перешкоди, організований ринок біржової торгівлі України перебуває на етапі формування необхідних елементів біржового механізму.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції» від 05.08.1997 р. № 648.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів» від 19.04.1999 р. № 632.

3. Правила випуску та обігу товарних деривативів (торгівлі товарними деривативами) на товарній біржі «Українська ф'ючерсна біржа», затв. Наказом Мінагрополітики від 28.09.2005 р. № 516.

4. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР.

5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР.

6. Закон України «Про товарну біржу», затв. ВРУ із змінами від 15.05.2003 р. № 30. – 247 с.

7. Указ Президента України «Про затвердження Концепції становлення та розвитку фінансового ринку України на 2006 – 2010 роки» від 24.11.2005 р. № 1648.

УДК 338.49.5(477.7)

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В АГРОБІЗНЕСІ

*Сакун А.Ж., к.е.н., доцент,
Херсонський державний аграрний університет*

Розглянуті особливості функціонування регіональних служб інформаційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, як важливого елемента аграрної інфраструктури, що впливає на ефективність управління збутовими процесами.

The features of the functioning of regional information services provided to agricultural producers as an important element of agricultural infrastructure, which affects the efficiency of marketing processes.

Постановка проблеми. Одним з важливих елементів, що забезпечують ефективне функціонування всіх елементів інфраструктури аграрного ринку є система інформаційного забезпечення. Особливе значення має збір, збереження, обробка, передача, використання ринкової інформації (даних про попит, пропозицію продукції, ціни, якості, запаси сільськогосподарської продукції, біржові ціни, курси валют, нормативні бази і т.д.). Споживачами інформаційних послуг у першу чергу будуть оператори на ринку - продавці і покупці оптових партій продукції, інші організації, фізичні особи, що діють на оптовому ринку сільськогосподарської продукції. Для цього потрібна значна трансформація традиційних методів і форм інформаційного обслуговування, створення нових соціально-економічних умов функціонування інформаційних систем, пристосованих до ринкових умов господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях українських науковців: П.Гайдучького, О. Гуменюка, М. Дем'яненко, В. Зіновчука, П. Макаренка, М. Маліка, П.Саблука, Г.Черевка, О. Шпичака, В. Юрчишина та ін. -